

Nr 489

Av fru Sundberg och herr Werner, *angående utlandssvenskarnas rösträtt.*

(Lika lydande med motion nr 408 i Första kammaren)

Genom beslut av 1967 års riksdag bragtes den länge diskuterade och av flera utredningar behandlade frågan om utlandssvenskarnas rösträtt till en åtminstone partiell lösning. Enligt beslutet får svensk medborgare, som flyttat utomlands och upphört att var mantalsskriven i Sverige, efter ansökan upptas i särskild röstlängd om hon eller han varit kyrkobokförd i Sverige någon gång under de fem kalenderåren närmast före det år då röstlängden upprättas och uppfyller de villkor i övrigt som riksdagsordningen föreskriver.

Beslutet innebar otvivelaktigt ett framsteg jämfört med tidigare bestämmelser. Men mot den godtyckligt valda tidsgränsen på fem år riktades stark och välmotiverad kritik. Att en snäv tidsgräns som villkor för rösträtt skulle vara en naturlig och riktig tanke — vilket majoriteten i 1955 års valutredning menade — vände sig kritikerna bestämt emot. Många svenska medborgare som varit bosatta utomlands under längre tid än fem år och vilkas uppgift är att företräda och tillvarata svenska intressen utestängdes genom tidsgränsen från rösträtt. En rad välkända svenska tidnings- och radio-korrespondenter, som har god, nästan daglig kontakt med hemlandet och dessutom fyller en viktig uppgift som PR-män för Sverige i utlandet, tillhör denna kategori. Tidsgränsen får dessutom till följd att en del utlandssvenskar som fick möjlighet att delta i 1968 års andrakammarval kommer att vara utestängda från rösträtt vid det val till den nya enkammarriksdagen som, om den beslutade partiella författningsreformen fullföljes, skall äga rum 1970. Dessa röstade alltså som utlandssvenskar både för första och sista gången i 1968 års val. En sådan ordning måste för dem te sig som godtycklig och svårbegriplig, särskilt mot bakgrund av att vissa kategorier utomlands bosatta svenska medborgare har möjlighet att utan tidsgräns bli upptagna i folkbokföringen och därigenom behålla sin rösträtt. Denna möjlighet tillkommer dem som i rikets tjänst har anställning utomlands jämte deras familjer och svenska tjänstefolk, svenska sjömän som är inskrivna på svenskt sjömanshus, svenska präster och missionärer med familjer samt personer med utlandstjänst för SIDA.

Än mer besynnerligt ter sig att t. o. m. svenska medborgare, som tjänstgör

vid Sveriges permanenta FN-delegation och har att föra Sveriges talan i FN:s generalförsamling och dess utskott, har berövats sin rösträtt.

Den möjlighet för vissa utlandssvenskar att delta i riksdagsval, som 1967 års riksdagsbeslut öppnade, utnyttjades av ett överraskande ringa antal personer i 1968 års val. En orsak kan ha varit att informationen om den nya ehuru begränsade möjligheten inte nådde ut till dem som därav berördes. Andra kan ha funnit förfarandet med särskild ansökan före viss tid och särskilt passintyg omständligt och av denna anledning avstått från att inge ansökan. En annan orsak kan ha varit att den uppställda tidsgränsen framkallade djup och bitter besvikelse hos de många utlandssvenskar som så länge väntat på sin rösträtt och hade grundad anledning tro att av regeringen givna löften skulle infrias.

Det kan inte bestridas att utlandssvenskarna är en heterogen grupp och att i denna finns personer, som har så ringa anknytning till Sverige att tveksamhet kan råda om de bör äga rösträtt vid riksdagsvalen. Detta gäller främst dem som är födda utomlands eller som redan i mycket unga år flyttat till utlandet och som därefter icke alls eller endast under kort tid vistats i Sverige. Denna grupp torde dock inte innebära några praktiska problem. Rösträttens utövande förutsätter nämligen att vederbörande själv tar initiativ och inger ansökan om att bli upptagen i den särskilda röstlängden. Det skulle dock kunna övervägas om icke som villkor för att bli upptagen i särskild röstlängd kunde ställas, icke bara, som i motioner under de senaste åren föreslagits, att vederbörande någon gång varit kyrkobokförd i riket utan också att detta skett efter viss ålder, exempelvis efter fyllda nitton år. Med en sådan regel skulle man undanröja det mest stötande i lagens nuvarande utformning och vidga kretsen av röstberättigade till att omfatta dem som det är särskilt angeläget att ge rösträtt.

Härmed hemställs,

att riksdagen måtte besluta om vidgad rösträtt för utlandssvenskar i enlighet med vad ovan anförts, samt

att konstitutionsutskottet måtte utarbeta härför erforderlig ändring i lagen om val till riksdagen.

Stockholm den 28 januari 1969

Ingrid Sundberg (m)

Mårten Werner (m)